

PROTILETADLOVÉ DĚLOSTŘELECTVO V SYSTÉMU PROTIVZDUŠNÉ OBRANY V ÚTOČNÉM BOJI STŘELECKÉ DIVISE ZA POUŽITÍ ATOMOVÝCH ZBRANÍ

Major Karel Pohanka

Důležitost a význam protivzdušné obrany ukázala již druhá světová válka a pak následující válka v Koreji.

Současný boj na všech stupních je charakterisován hromadným použitím letectva, které se stalo vzhledem k svým takticko-technickým vlastnostem mohutným úderným prostředkem jak v obraně, tak i v útoku. Proto stoupl význam protivzdušné obrany vojsk a jejich týlů jako jeden z velmi důležitých druhů bojového zabezpečení vojsk. Význam protivzdušné obrany vzrůstá obzvláště v současné době, kdy americko-angličtí vedoucí činitelé odmítají návrhy Sovětského svazu na zákaz používání zbraní hromadného ničení a počítají s jejich použitím v připravované válce.

Polní řád čs. lidové armády (sbor, divise) v čl. 158 jasně stanoví, že protivzdušnou obranu organisují velitelé všech stupňů v každé situaci, avšak cvičení v roce 1954 i v předešlých letech ukázala, že velitelé a příslušníci jejich štábů ještě v nedostatečné míře ovládají problematiku organisace protivzdušné obrany. Protivzdušná obrana buď nebyla vůbec organisována, anebo byla organisována nedokonale a často i nesprávně, tedy s hlediska její praktické aktivisace neúspěšně.

Podstata tohoto nedostatku vyplývala z neznalosti velitelů i štábů všech stupňů, jak organisovat protivzdušnou obranu, hlavně však z neznalosti použití základních prostředků protivzdušné obrany uvedených v čl. 154 Polního řádu čs. lidové armády (sbor, divise).

Ve svém článku chci se podrobněji zabývat jedním prostředkem protivzdušné obrany na stupni střelecké divise — protiletadlovým dělostřelectvem.

Úkolem článku je rozšířit a prohloubit znalosti vševojskových i protiletadlových velitelů a štábů o použití protiletadlového dělostřelectva v systému protivzdušné obrany na stupni střelecké divise v útočném boji za použití atomových zbraní.

Prostředky protiletadlového dělostřelectva střelecké divise

Je nutno, aby si velitelé střeleckých divisií plně uvědomili význam protiletadlového dělostřelectva v systému protivzdušné obrany jejich svazků jakožto nejhlavnějšího a nejúčinnějšího z pozemních bojových prostředků pro boj se všemi druhy nepřátelských vzdušných cílů.

Rostoucí význam protiletadlového dělostřelectva je zřejmý z toho, jak se zvětšovaly počty technických prostředků protiletadlového zabezpečení střelecké divise od první světové války do dnešního dne.

Za první světové války až do prvních let před druhou světovou válkou byla u svazků jen jedna samostatná protiletadlová baterie o šesti hlavních jenom s jednoduchou, zpravidla optickou zaměřovací technikou. V průběhu druhé světové války a po ní stoupl počet protiletadlových

prostředků u svazků na protiletadlový oddíl o čtyřech bateriích po šesti kusech malorážních kanonů (37mm) a u střeleckých pluků a praporů byly organisovány jednotky (roty, čty) 12,7mm protiletadlových kulometů.

V současné době, kdy je třeba počítat s používáním atomových zbraní, se ukázalo, že tento počet při současném stavu letectva a jeho techniky pro svazek nedostačuje, a proto došlo k podstatnému zvýšení prostředků protiletadlového dělostřelectva na stupni svazku. Rovněž došlo k vybavení protiletadlového dělostřelectva nejmodernější pozorovací a průzkumnou technikou — dálkoměry, vyhodnocovacími přístroji a radiolokátory.

Protiletadlové dělostřelectvo je organisováno v samostatných protiletadlových svazcích (protiletadlových dělostřeleckých divisích) tvořících zálohu hlavního velitelství, jednak v útvech a svazcích organicky začleněných do vševojskových svazků.

U střelecké divise bude možno počítat podle nové cvičné organisace s těmito protiletadlovými organickými jednotkami a zbraněmi:

Vševojsková jednotka útvár, svazek	Protiletadlová jednotka	Počet baterií (čet)	VKPL	Zbraně ráže			Celkem u divise
				30mm PLdvoj- kanon	57mm PLK	85mm PLK	
střelecký prapor	baterie VKPL	2 čty	8	—	—	—	72
tankosamohybný pluk	baterie	—	—	6	—	—	6
střelecký pluk	oddíl	2 baterie 30mm PL dvojkanonů	—	8	—	—	42
		1 baterie VKPL	6	—	—	—	
střelecká divise	pluk	2 baterie 85mm PLK	—	2 ¹⁾	—	12	38
		4 baterie 57mm PLK			24	—	
Celkové počty organických protiletadlových zbraní ve střelecké divisi			90	32	24	12	158 ²⁾

¹⁾ U každé baterie 85mm protiletadlových kanonů jeden kus.

²⁾ Do hustoty hlavního počítá se jen materiál ráže 30 mm a výše.

Tyto prostředky umožňují vést ve střelecké divisi palby na všechny vzdušné cíle letící ve výškách do 8 až 9 km. Za použití atomových zbraní při požadavku sestřelu nosiče atomové pumy před hranicí bombardování počet organických prostředků nestačí, a proto bude dělostřelecká divise ještě zpravidla zesilována jedním útvarům středorážního a jedním útvarům malorážního protiletadlového dělostřelectva.

Soudobá měřicí a radiolokační technika, již je vybaveno protiletadlové dělostřelectvo, mu dává možnost: nepřetržitého a nezávislého pro-

vádění vzdušného průzkumu, vedení palby na zjištěné cíle bez ohledu na počasí, denní a roční dobu, mohutného manévru palbou a nepřetržitě bojové pohotovosti.

Nedostatkem protiletadlového dělostřelectva je omezenost jeho manévru pohybem vzhledem k rychlosti pohybu vzdušných cílů a omezenost vedení palby, dané rozsahem účinné působnosti zbraně.

V další části článku stručně uvedu hlavní takticko-technické možnosti jednotlivých druhů protiletadlového materiálu střelecké divise.

Velkorážní kulomety, kulomety proti letadlům a pěchotní zbraně

Velkorážní kulomety proti letadlům mají za úkol ničit nepřátelské letouny působící v malých výškách. Používá se jich proto především k ochraně nejdůležitějších prvků bojové sestavy vojsk nebo objektů, na které je možno útočit jen z malé výšky, střemhlav nebo z bitevního náletu.

Palebnou jednotkou velkorážních kulometů je četa, taktickou jednotkou baterie.

Na sestavu velkorážních kulometů má rozhodující vliv úkol, počet prostředků, které jsou po ruce, rozměry plochy, kterou zaujímají chráněná vojska nebo objekty, terén a jiné prvky situace. Největší přípustná vzdálenost mezi palebnými postaveními čet (bez přerušení souvislosti palby) je u velkorážních kulometů až 1000 m. Rozsah účinné působnosti je 1500 až 1800 m, kadence jednoho kulometu asi 120 ran, dvojkulometu asi 250 ran a čtyřkulometu asi 500 ran za minutu.

Zmenšení vzdálenosti mezi palebnými postaveními — připouštějí-li to rozměry chráněného objektu — zlepšuje podmínky, pokud jde o hustotu palby ve směru náletu i nad objektem, zjednodušuje velení a zvyšuje spolehlivost ochrany. Jednotky velkorážních kulometů příslušných druhů vojsk jsou podřízeny velitelům těch útvarů, k nimž organicky patří.

K zesílení protivzdušné obrany vojsk se všestranně využije pěchotních zbraní všech druhů: těžkých a lehkých kulometů, pušek a samopalů. Kulomety pálí ze svých normálních nebo záložních stanovišť, která jsou speciálně upravena pro střelbu při velkém náměru. S úspěchem se jich používá proti nízkó létajícím letounům. Z těžkých i lehkých kulometů a z pušek se provádí palba na vzdušné cíle na dálku do 500 m. Palba z pušek a samopalů se provádí salvami na povel příslušného velitele anebo zvláště vybranými střelci (odstřelovači). Jednotky a vybraní střelci určení k boji s nepřátelskými letouny jsou zásobeni průbojným, svíticím a zápalným střelivem.

Podle zkušeností z korejské války vyčleňovali velitelé praporů pro boj s nepřátelským letectvem až do hodnoty jedné čety u roty. Tyto skupiny pak úspěšně plnily svůj úkol a sestřelily značné procento nepřátelských letounů.

30 mm protiletadlový dvojkanon

30mm protiletadlový dvojkanon mají ve výzbroji buďto protiletadlové baterie vybavené výhradně tímto materiálem anebo je po jednotlivých dělech ve výzbroji středorážních a velkorážních baterií s určením zabezpečovat bojovou sestavu baterie před bitevními nálety a před útoky

z nízkých výšek jak při zaujímání palebného postavení, tak i v něm a hlavně pak za přesunu a přemísťování.

K zachování souvislosti a potřebné hustoty palby je nejvyšší přípustná vzdálenost mezi bateriemi v bojové sestavě oddílu do 1,5 km. Vzdálenost od předního okraje nepřátelské obrany bývá do 700 až 800 m.

Rozsah účinné působnosti je 2,5 km. Kadence 400 až 500 ran za minutu; praktická 150 až 200 ran za minutu.

Za použití atomových zbraní se provádí přemísťování skoky po 4 až 6 km, s dobou přemístění a zaujetí nového palebného postavení do 20 minut.

Palebnou jednotkou je četa nebo baterie. Ve zvláštních případech možno vyčlenit k ochraně objektů i jednotlivá děla, jako na příklad při zabezpečení pochodu, přesunu a za pronásledování.

Malorážní 57 mm protiletadlový materiál

Protiletadlový kanon ráže 57 mm tvoří jednotnou výzbroj malorážních protiletadlových baterií. Zabezpečují se jimi vojska a chráněné objekty před útoky z malých i středních výšek a proti střemhlavým a bitevním náletům. Palebnou jednotkou je baterie, které může být výjimečně použito samostatně. Dělení na čety a děla je možné jen v mimořádných případech (zabezpečování pochodu nebo přesunu za pronásledování), a to jen u 57mm protiletadlového materiálu, který je vyzbrojen pro přímou střelbu.

K zachování potřebné hustoty a souvislosti palby je nejvyšší přípustná vzdálenost baterií mezi sebou v bojové sestavě pluku 2 až 3 km. Vzdálenost od předního okraje nepřátelské obrany bývá do 1 km.

Rozsah účinné působnosti 5 km pro výšku letu cíle 5 km. Praktická kadence je 100 až 120 ran za minutu.

Za použití atomových zbraní se provádí přemísťování skoky na vzdálenost 5 až 8 km s dobou potřebnou na přemístění a na zaujetí nového palebného postavení 20 až 30 minut podle terénu.

Středorážní 85 mm protiletadlový materiál

Protiletadlový kanon ráže 85 mm tvoří jednotnou výzbroj středorážních protiletadlových baterií.

Palebnou jednotkou středorážního protiletadlového dělostřelectva je baterie, střelecko-taktickou jednotkou pluk až skupina. Vzhledem k velkým rychlostem současných letounů a tím zkrácené době pohybu uvnitř okruhu účinnosti středorážního protiletadlového dělostřelectva je střelba jednoho pluku na jeden cíl nedostatečně účinná, i když je prováděna nejvyšším tempem střelby. Teprve skupina v hodnotě dvou až tří středorážních útvarů má svými palebnými možnostmi podle počtu pravděpodobnosti, možnost zničení jednoho až dvou cílů během průletu okruhem jejich účinné působnosti.

K zachování hustoty palby je nejvyšší přípustná vzdálenost mezi bateriemi v bojové sestavě pluku 5 až 6 km, normální 3 až 4 km.

Vzdálenost od předního okraje nepřátelské obrany bývá 1 až 2 km. Za použití atomových zbraní se provádí přemísťování středorážního dělostřelectva ve skocích 8 až 12 km s dobou přemístění a zaujetí nového palebného postavení do 60 minut.

Rozsah účinné působnosti 9 km pro výšku letu cíle 3 km. Nejvyšší tempo střelby je 12 až 15 ran za minutu.

Za použití atomových zbraní může být v rámci sboru bojová sestava střelecké divise nebo její část zabezpečována rovněž systémem palby velkorážního protiletadlového dělostřelectva.

Nejmenší vzdálenosti mezi bateriemi malorážního i středorážního protiletadlového dělostřelectva jsou povoleny do 250 m.

Místo, úkoly a zásady použití protiletadlového dělostřelectva v útočném boji střelecké divise

Za použití atomových zbraní podstatně vzrůstá význam protiletadlového dělostřelectva jakožto nejmohutnějšího pozemního prostředku k ničení nepřátelských vzdušných cílů. Význam tkví hlavně v tom, že nejpravděpodobnější a nejvýhodnější cestou k provedení atomového úderu bude cesta vzdušná.

Rovněž, jak ukazuje doktrína a názory anglo-americké o významu letectva a jeho rozhodující úloze v budoucím boji, je patrné, že bude nutno vést boj a chránit vojska i objekty proti masovému nasazení nepřátelského letectva. To vyžaduje zvláštní zesílení prostředků protivzdušné obrany, speciálně protiletadlového dělostřelectva na všech stupních.

Z toho, co již bylo uvedeno, vyplývá, že protiletadlové dělostřelectvo má rozhodující místo v systému protivzdušné obrany střelecké divise. Dále pak i z toho důvodu, že střelecká divise nedisponuje již jiným mohutnějším aktivním prostředkem protivzdušné obrany.

Význam a místo protiletadlového dělostřelectva v střelecké divisi si doposud plně neuvědomovali zvláště velitelé svazků a jejich dělostřelecké štáby. Docházelo k nesprávnému použití, organizaci i uskupení protiletadlové a protivzdušné obrany anebo i k úplnému jejímu zanedbání, jak v několika případech ukázala cvičení v roce 1954.

Nejdůležitější objekty, které bude nutno v útočném boji střelecké divise především zabezpečit, jsou:

- hlavní uskupení vojsk a objektů v prvním sledu. V podstatě půjde o ochranu prvních sledů střeleckých divisí, postavení dělostřeleckých skupin a jiné bojové techniky;
- druhý sled a zálohy střelecké divise;
- objekty důležité pro další vedení boje střelecké divise, na př. přechody, soutěsky, předmostí;
- jiné důležité objekty v různých údobích boje, na př. předsunuté odřady za pronásledování, boj na předsunutých postaveních;
- velitelské stanoviště střelecké divise.

Z uvedených nejdůležitějších objektů protiletadlového zabezpečení vyplývají pak úkoly protiletadlového dělostřelectva na stupni střelecké divise:

- ničit nepřátelské nosiče atomových zbraní;
- zabránit provádění vzdušného průzkumu nepřítelem;
- zabezpečit boj pluků prvního sledu;
- chránit bojovou sestavu dělostřelectva a tanků ve všech údobích boje;

- chránit druhý sled a zálohy v prostorech soustředění, během přesunu a při jejich zasazení;
- ničit letecké výsadky nepřitele.

Hlavní zásady použití protiletadlového dělostřelectva jsou:

- nerozptylovat prostředky protiletadlového dělostřelectva;
- jejich soustředěné použití k zabezpečení objektů nejdůležitějších a rozhodujících pro úspěšné vedení útočného boje;
- centralisace velení a řízení palby za tím účelem, aby bylo co nejekonomičtěji využito protiletadlových zbraní a umožněno provádět co nejširší manévry palbou i pohybem;
- provádění rozhodného manévru protiletadlovými prostředky na ochranu objektů, které se v průběhu boje stávají objekty nejdůležitějšími.

Při použití protiletadlového dělostřelectva je nutno vycházet ze skutečnosti, že nikdy nebude dostatek jeho hlavní k spolehlivému zabezpečení všech objektů bojové sestavy střelecké divise. Některé objekty budou chráněny všeobecným systémem palby protiletadlového dělostřelectva v rámci střelecké divise a střeleckého sboru.

Jádra prostředků protiletadlového dělostřelectva se musí použít především k ochraně těch útvarů, jednotek nebo objektů, které jsou nejdůležitější s hlediska jejich bojového určení. K nim patří jednotky a útvary, působící na směr hlavního úderu, které jsou nejlépe technicky vybaveny (tankové, mechanisované jednotky, postavení dělostřelectva a druhé sledy nebo zálohy).

Při uspořádání ochrany protiletadlovým dělostřelectvem je třeba mít na zřeteli

- důležitost a počet objektů, které nutno chránit před útoky a průzkumem ze vzduchu;
- způsob možné činnosti nepřátelského letectva;
- množství a ráže protiletadlového dělostřelectva a jakých jiných prostředků proti letadlům je možno použít;
- takticko-technické vlastnosti zbraní protiletadlového dělostřelectva, které je k dispozici;
- rozměry a obrysy plochy, na níž jsou rozloženy objekty, které je třeba chránit, a jejich nejdůležitější části;
- do jaké míry jsou jednotlivé objekty chráněny systémem palby protiletadlového dělostřelectva podřízeného svazku.

Je-li jeden společný úkol svěřen několika středorážním a malorážním protiletadlovým dělostřeleckým útvarům v jednom společném prostoru, roste jejich účinnost a možnosti úměrně s počtem současně působících útvarů.

Vojska a objekty týlu musí být zpravidla chráněny před průzkumem a napadením z jakékoli výšky, a proto se používá k jejich ochraně současně protiletadlového dělostřelectva jak malorážního, tak i středorážního.

Organisace uskupení a velení protiletadlovému dělostřelectvu na stupni střelecké divise

Protiletadlové dělostřelectvo plní úkol boje s nepřátelským letectvem výhradně palbou.

Měřítkem účinnosti palby je zničení nebo poškození postřelovaného cíle nebo jeho odvrácení od splnění úkolu.

Palbu vede protiletadlové dělostřelectvo na všechny vzdušné cíle a ve výjimečných případech i na pozemní cíle, pak ovšem především na tanky a samohybná děla.

Ze všech paleb na vzdušné cíle má zvláštní a výjimečné postavení palba na nosiče atomových zbraní bez rozdílu, zda jde o letoun, řízenou střelu, raketu nebo jiný řízený cíl.

Palbu na nosič atomových zbraní zahajují všechny prostředky protiletadlového dělostřelectva nejvyšší kadencí tak, aby cíl byl zničen již před hranicí bombardování.

Úspěch boje protiletadlového dělostřelectva se zabezpečuje správnou organizací a řízením palby, dokonalým systémem průzkumu a spolehlivým udáváním cílů.

Přitom příslušníci protiletadlových útvarů musí bezpodmínečně dokonale znát taktiku letectva nepřítele, zvláště při použití atomových zbraní; použití řízených letounů, střel, raket a leteckých torped a ovládat podrobně organizaci boje ke zničení nosičů atomových zbraní.

Řízení palby je zpravidla centralisováno v rámci protiletadlové dělostřelecké skupiny nebo může být také centralisováno v rámci divise pod velením zástupce velitele dělostřelectva střelecké divise pro protiletadlové dělostřelectvo.

Bylo-li hlavní velitelské stanoviště vyřazeno, řídí se palba ze záložního velitelského stanoviště. Za tím účelem se rozvíjejí na záložním velitelském stanovišti pojítka, prostředky radiolokační a prostředky pozorování vzdušného prostoru s potřebným personálním osazením.

Potřebný počet hlavní pro útočný boj střelecké divise se stanoví na základě požadavků:

- zabezpečit zničení nosiče atomových zbraní nebo i jiného jednotlivého cíle před hranicí bombardování palbou středorážního protiletadlového dělostřelectva. K tomu je třeba soustředěné palby alespoň šesti středorážních baterií (pro předpokládanou výšku letu cíle 5 až 6 km a rychlost 700 km/hod.),
- spolehlivě chránit první sled divise, postavení dělostřelectva, druhý sled a zálohy,
- zabezpečit zničení 3 až 4 cílů na přístupech k chráněným objektům palbou malorážního protiletadlového dělostřelectva.

Na stupni střelecké divise je třeba v útočném boji hustoty 15 až 20 hlavní na běžný kilometr fronty. Tato hustota hlavní současně s prostředky sborové protiletadlové dělostřelecké skupiny úplně stačí spolehlivě zabezpečit bojovou sestavu střelecké divise proti hromadným náletům nepřátelského letectva a k pravděpodobnému zničení nosiče atomové pumy před hranicí bombardování.

Budeme-li uvažovat, že v útočném boji má střelecká divise na hlavním směru pásma šířku 6 km, vychází potřeba hlavní při požadavku 15 až 20 hlavní na 1 bkm fronty 90 až 120 hlavní. Střelecká divise má

organický 68 protiletadlových hlavní (každý 30mm protiletadlový dvojkánon se tu počítá jen jako jedna hlaveň, nepočítají se velkorážní kulomety proti letadlům). Potřebuje tedy střelecká divise v útočném boji zesílení 20 až 50 protiletadlových hlavní, t. j. jednoho až dvou protiletadlových dělostřeleckých pluků.

Střelecká divise, která je v prostoru soustředění anebo má provádět přesun, zesiluje se protiletadlovým dělostřelectvem podle potřeby, úkolu a množství těchto prostředků, které jsou k dispozici.

Působí-li střelecká divise na vedlejším směru nebo na široké frontě, zesiluje se nejvýše jedním protiletadlovým plukem.

Střelecké divisi se zpravidla z dvou posilových protiletadlových útvarů přiděluje jeden středorážní, což má tyto výhody:

- možnost vést divisní protiletadlovou skupinou palby na vysoko letící cíle;
- ve skupině a u střelecké divise jsou prostředky vybavené radiolokátory, což umožňuje vést palby v noci, za mlhy a za špatné viditelnosti a zapojení radiolokátorů do sítě vyhledávání;
- zabezpečuje souvislost palby se sousedními protiletadlovými skupinami.

Základním požadavkem pro použití protiletadlového dělostřelectva je jejich soustředění k ochraně hlavních sil a objektů nejdůležitějších pro boj střelecké divise.

S hlediska vedení úspěšné a ničivé palby na vzdušné cíle je nutno velení protiletadlovým prostředkům centralisovat vždy a za všech okolností, kdykoli to taktická a bojová situace dovolí.

Podmínky pro centralisaci velení a vytvoření protiletadlové dělostřelecké skupiny jsou: společný nebo obdobný taktický úkol, styk palbou, možnost centralisovaného řízení palby.

Vzhledem k šířce pásma střelecké divise je možno na stupni střelecké divise zpravidla centralisovat protiletadlové prostředky do jedné skupiny proto, že protiletadlové kanony ráže 57 mm a 85 mm chrání palbou celé pásmo divise, a jsou tedy splňovány podmínky pro utvoření skupiny — divisní protiletadlové dělostřelecké skupiny (dále jen DPLDS).

Do této skupiny se včleňují všechny posilové protiletadlové dělostřelecké prostředky a zpravidla organický protiletadlový dělostřelecký pluk střelecké divise.

Velitele skupiny určuje velitel dělostřelectva sboru zpravidla od středorážního útvaru, který má k dispozici řídicí radiolokátor.

Není-li možno vzhledem k rozloze a hloubce prostoru, v němž divise působí, organisovat velení a palbu protiletadlového dělostřelectva v rámci divisní protiletadlové dělostřelecké skupiny, přidělují se protiletadlové útvary střeleckým plukům působícím na samostatných směrech.

K zmenšení ztrát a k zachování bojové pohotovosti protiletadlového dělostřelectva je třeba za použití atomových zbraní rozptýlit bojovou sestavu skupiny. Přitom však musí být zabezpečena palebná součinnost mezi bateriemi a hustota palby potřebná k zničení aspoň jednoho cíle na hranici bombardování.

Divisní protiletadlová dělostřelecká skupina musí být v stálé pohotovosti k odražení úderů nepřítele ze vzduchu. Včasně soustředění prostředků protiletadlového dělostřelectva k ochraně objektu možného atomového napadení, spolehlivá součinnost se stíhacím letectvem, dobrá

organisace průzkumu a pozorování, jakož i nepřetržité velení a řízení zabezpečí úspěšné odražení vzdušného nepřítele a zmaří v zárodku jeho pokus o atomové napadení ze vzduchu.

Velitel dělostřelectva střelecké divise velí protiletadlovému dělostřelectvu prostřednictvím svého zástupce pro protiletadlové dělostřelectvo.

Zástupce pro protiletadlové dělostřelectvo u střelecké divise řídí přímo bojovou činnost divisní protiletadlové dělostřelecké skupiny a plně odpovídá za úspěšné splnění bojových úkolů protiletadlového dělostřelectva v souhlase s rozhodnutím velitele a v souhlase s pokyny velitele dělostřelectva střelecké divise.

Je povinen

- včas stanovit bojové úkoly veliteli divisní protiletadlové dělostřelecké skupině;
- řídit manévr protiletadlového dělostřelectva;
- udržovat nepřetržitou součinnost se stíhacím letectvem a s chráněnými vojsky a objekty;
- řídit průzkum leteckých prostředků atomového napadení nepřítele využitím všech prostředků průzkumu, zvláště radiolokačního;
- včas provést nutná opatření k odražení nepřátelského atomového napadení ze vzduchu;
- kontrolovat pohotovost protiletadlového dělostřelectva k odražení nepřátelských úderů leteckých prostředků atomového napadení;
- kontrolovat a zajišťovat součinnost protiletadlového dělostřelectva s chráněnými vojsky a objekty a se stíhacím letectvem;
- zajistit bezpečnost průletu vlastního letectva, zvláště nesoucího atomové zbraně, pásmem palby protiletadlového dělostřelectva.

Přímé vedení boje a palby protiletadlové skupiny řídí velitel skupiny, který plně odpovídá za stav a bojovou pohotovost útvarů jemu podřízených, za organizační velení a palby a za úspěšné splnění bojového úkolu.

Velitel skupiny velí podřízeným útvarům vydáváním bojových rozkazů, nařízení a signálů.

Za mimořádných podmínek, jako jsou hromadné nálety nepřátelských letounů během letecké protipřípravy nepřítele nebo na pravděpodobné nosiče atomových pum, je možné vedení centralisované a hromadné palby protiletadlového dělostřelectva střelecké divise. V těchto případech se palba centralisuje v rukou zástupce pro protiletadlové dělostřelectvo u velitele dělostřelectva střelecké divise. Účinnost této palby se tímto způsobem pak podstatně zvýší a její výsledek bude tomu úměrný.

Z toho důvodu je nutno, aby zástupce pro protiletadlové dělostřelectvo měl prostředky k řízení palby a k velení protiletadlovým útvarům u střelecké divise.

Je-li palba centralisována a řízena zástupcem pro protiletadlové dělostřelectvo u střeleckého sboru, účastňují se jí rovněž prostředky divisní protiletadlové dělostřelecké skupiny (DPLDS), zpravidla vždy středorážní prostředky.

Součinnost protiletadlového dělostřelectva s jinými prostředky protivzdušné obrany se stíhacím letectvem a s chráněnými objekty

K boji proti vzdušnému nepříteli se zasazují všechny prostředky protivzdušné obrany, které jsou k dispozici. To ovšem neznamená, že jich bude použito šablonovitě a stejně v každém údobí.

Jejich použití bude v podstatě záviset na jejich bojových, technických i taktických vlastnostech. Dále podle konkrétní bojové a taktické situace bude použito toho prostředku, který skýtá největší pravděpodobnost úspěchu, a činnost ostatních prostředků se mu pak musí vhodně přizpůsobit a upravit.

Tento požadavek vyžaduje za obzvláště rychlé změny vzdušné situace nejdokonalejší součinnost všech prostředků, které jsou při protivzdušné obraně účastny, a bude záležet

- v součinnosti protiletadlového dělostřelectva s chráněnými vojsky a objekty,
- v součinnosti protiletadlového dělostřelectva se stíhacím letectvem,
- v součinnosti uvnitř protiletadlového dělostřelectva.

Součinnost protiletadlového dělostřelectva s chráněnými vojsky a objekty záleží ve vzájemné a stálé výměně zpráv o vlastní situaci, o prováděné nebo plánované činnosti protiletadlového dělostřelectva a chráněného objektu.

Zajišťuje se již v době příprav a plánování spoluprací zástupce velitele dělostřelectva pro protiletadlové dělostřelectvo na přípravě plánu protivzdušné obrany střelecké divise a pak konkrétně účastí zástupce velitele dělostřelectva a velitele divisní protiletadlové dělostřelecké skupiny na velitelském průzkumu velitele střelecké divise, a při organizaci součinnosti.

Velitelé jednotlivých útvarů v divisní protiletadlové skupině provádějí pak součinnost přímo s chráněným objektem, jehož obranu dostali jako úkol.

Tato součinnost se zajišťuje všemi druhy spojení, které jsou k dispozici: telefonem, radiem, pohyblivými pojítky, signály nebo i styčnými důstojníky tak, aby byla zaručena bezpečnost vzájemných informací.

Součinnost prostředků protiletadlového dělostřelectva s chráněnými vojsky a objekty jsou zpravidla povinni udržovat velitelé protiletadlového dělostřelectva (velitel skupiny, útvaru nebo jednotky).

Součinnost se stíhacím letectvem bude mít podstatný význam, co se týká organizace vedení a řízení palby protiletadlového dělostřelectva. Tuto součinnost organizuje až na stupni armády zástupce velitele dělostřelectva armády pro protiletadlové dělostřelectvo se zástupcem letectva působícího v pásmu armády. Zástupce pro protiletadlové dělostřelectvo dostane pak od nadřízeného štábu „Plán organizace a vedení palby protiletadlového dělostřelectva“. Tento plán zpracuje na konkrétní situaci střelecké divise a zašle veliteli divisní protiletadlové dělostřelecké skupiny.

Velitel skupiny rozpracuje podrobně plán podle technických i taktických požadavků zbraní a svých možností a zašle jednotlivým útvarům skupiny jako „Směrnice pro organizaci a vedení palby“. Ve směrnících

pak je podrobně určen způsob provádění součinnosti se stíhacím letectvem působícím v pásmu střelecké divise a v okruhu účinné působnosti DPLDS.

Zpravidla bude obsahovat

- zásady činnosti protiletadlového dělostřelectva a stíhacího letectva v různých možných variantách vzdušné situace,
- činnost za vyhlášení protiatomové výstrahy, při atomovém napadení a po něm,
- smluvená znamení, co se týká vedení palby protiletadlového dělostřelectva, rozdělování cílů nebo poznávacích znaků vlastní příslušnosti,
- způsob ohlašování letů vlastního letectva,
- identifikační značky vlastního letectva pro radiolokační průzkum protiletadlového dělostřelectva,
- místo, spojení a způsob domluvy se styčným orgánem letectva u střelecké divise.

Součinnost uvnitř protiletadlového dělostřelectva se týká hlavně technické stránky provádění úkolů protiletadlového dělostřelectva. Záleží v součinnosti všech prostředků protiletadlového dělostřelectva při odrážení atomového napadení ze vzduchu, v součinnosti útvarů ve skupině a v manévru pohybem v průběhu útočného boje střelecké divise.

Tuto součinnost organizuje zástupce pro protiletadlové dělostřelectvo s velitelem skupiny a s veliteli útvarů při svém odborném velitelském průzkumu v terénu.

Výsledek je pak vyjádřen s hlediska taktického v „Grafickém plánu použití protiletadlového dělostřelectva“ a s hlediska technického (vedení palby, průzkumu) v „Plánu organizace a vedení palby“. Tyto dokumenty zpracovává zástupce pro protiletadlové dělostřelectvo.

Za organizaci a provedení součinnosti u protiletadlového dělostřelectva na stupni střelecké divise odpovídá zástupce velitele dělostřelectva pro protiletadlové dělostřelectvo.

Protiletadlové dělostřelectvo v útočném boji střelecké divise

V útočném boji za použití atomových zbraní musí protiletadlové dělostřelectvo především chránit vojska před napadením atomovými prostředky ze vzduchu.

Při propočtu potřebných prostředků protiletadlového dělostřelectva je třeba počítat se zvětšenou hloubkou úkolů, s širšími pásmy činnosti a s vysokým tempem boje, jakož i s možnou činností nepřátelského letectva, zvláště prostředků atomového napadení ze vzduchu.

Rozdělení protiletadlového dělostřelectva se musí provádět především s přihlédnutím k ochraně uskupení vojsk, které plní hlavní úkol.

Ochrana druhých sledů, záloh a velitelských stanovišť provádí se na stupni střelecké divise v rámci divisní protiletadlové dělostřelecké skupiny (DPLDS) nebo je prováděna v rámci činnosti skupiny vyššího svazku (sborové nebo i armádní protiletadlové dělostřelecké skupiny).

Sestava protiletadlového dělostřelectva při zabezpečení útočného boje střelecké divise musí zajistit

- odrazení letecké protipřípravy na bojovou sestavu střelecké divise ve výchozím položení,
- zničení leteckých prostředků atomového napadení nepřítele na přístupech k chráněným vojskům a objektům před hranicí bombardování jak ve výchozím položení k útoku, tak i během útoku,
- způsobení rozhodných ztrát nepřátelskému letectvu napadajícím chráněná vojska a objekty po atomovém napadení,
- manévr k zesílení ochrany druhých sledů a záloh při jejich zasazení do boje,
- možnost vyčlenit část protiletadlového dělostřelectva k ochraně před-sunutých odřadů,
- zabránění nepřátelskému leteckému průzkumu.

Zvláštnosti protiletadlového zabezpečení vojsk v útočném boji jsou dány

- nutností spolehlivé ochrany před atomovým napadením nepřítele,
- vysokou rychlostí útočného boje, rychlými a náhlými změnami situace, dynamickým a pohyblivým rázem bojové činnosti vojsk,
- nutností organizace a vedení boje s nepřátelským letectvem ve velkých výškách a dálkách, jakož i s nepřátelským letectvem útočícím vzápětí za atomovým úderem,
- nutností včasného ženížního vybudování velitelských stanovišť, palebných postavení a prostorů rozmístění tažných vozidel protiletadlového dělostřelectva ve výchozím položení i v prostorech soustředění.

Při organizaci protiletadlové dělostřelecké ochrany je nutno uvážit

- úkol střelecké divise,
- možné použití atomových zbraní nepřátelským letectvem (pravděpodobné objekty atomových úderů, doba úderů, výška letu leteckých prostředků atomového napadení, způsob napadení),
- ráz provedení atomové přípravy a zteče našimi vojsky (doba, objekty a místo, na něž bude použito atomových zbraní, místo průletu fronty vlastními nosiči atomových zbraní),
- způsob provedení vlastní letecké přípravy a pak podpory útoku v hloubce,
- dobu a způsob zaujetí výchozího položení chráněnými vojsky a vzdálenost od předního okraje nepřátelské obrany,
- způsob rozmístění chráněných vojsk a objektů ve výchozím položení a dobu jejich vyvedení na čáru rozvinutí,
- způsob, dobu a čáru zasazení druhého sledu do boje.

Palebná postavení ve výchozím položení k útoku se volí tak, aby zabezpečila co největší hustotu palby středorážního protiletadlového dělostřelectva na přístupech k chráněným vojskům (před hranicí bombardování). Přitom je však třeba mít na zřeteli způsob provedení atomové přípravy vlastního útoku. Nepoužije-li se na první postavení hlavního pásma obrany nepřítele atomových zbraní, umísťují se přední baterie středorážního protiletadlového dělostřelectva ve vzdálenosti 1 až 2 km, malorážního do 1000 m a velkorážní kulometry do 700 m od předního okraje nepřátelské obrany.

Provádí-li se atomový úder na první postavení a naše vojska zaujmají výchozí položení k útoku 3 až 5 km od předního okraje, zaujímají přední baterie středorážního protiletadlového dělostřelectva palebná po-

stavení na čáře střeleckých rot prvního sledu nebo přímo před výchozím položením vlastních vojsk ve vzdálenosti 2,5 km až 4 km od předního okraje nepřátelské obrany. Baterie malorážního protiletadlového dělostřelectva a velkorážní kulometry proti letadlům zaujímají palebná postavení přímo v bojových sestavách chráněných vojsk.

V druhém případě se musí předvídat opatření k zabezpečení těchto baterií proti účinkům vlastních atomových zbraní.

Plánování a organizace protiletadlového dělostřeleckého zabezpečení střelecké divise, rozvinutí hlavních sil protiletadlového dělostřelectva do bojové sestavy a příprava k vedení palby se musí ukončit před zaujetím bojové sestavy střelecké divise ve výchozím položení k útoku.

Přitom baterie protiletadlového dělostřelectva zaujímají palebná postavení střídaných protiletadlových jednotek nebo záložní palebná postavení.

Hlavní palebná postavení se v průběhu příprav budují a zpravidla jsou zaujata až v noci před zahájením útoku.

Do zahájení nepřátelské letecké protipřípravy nebo vlastního útoku je palba protiletadlového dělostřelectva omezena na hodnotu palby vystrídaných protiletadlových jednotek.

Bojová sestava středorážního protiletadlového dělostřelectva je zpravidla řešena do několika linií baterií především s hlediska palby na nosiče atomových zbraní:

- první linie baterií na vzdálenost 1 až 2 km od předního okraje nepřátelské obrany,
- druhá a další linie baterií na vzdálenost 3 až 4 km mezi sebou.

Bojová sestava malorážního protiletadlového dělostřelectva je také řešena v několika liniích baterií:

- první linie na vzdálenost do 1000 m od předního okraje nepřátelské obrany,
- druhá a další linie na vzdálenost 2 až 3 km mezi sebou.

Velitelská stanoviště útvarů jsou na úrovni přední linie baterií, velitelská stanoviště DPLDS na úrovni 1. linie středorážních baterií zpravidla, když to terén dovoluje, poblíž velitelské pozorovatelný velitele dělostřelectva střelecké divise.

Vyražením útoku a postupem celé bojové sestavy střelecké divise začíná přemísťování bojové sestavy protiletadlového dělostřelectva tak, aby postupujícím vojskům byla zabezpečena stálá protiletadlová obrana.

Se zahájením přemísťování dochází zpravidla v divisní protiletadlové dělostřelecké skupině k decentralisaci velení a palby na útvary.

Přemísťování divisní protiletadlové dělostřelecké skupiny se provádí tak, aby maximum protiletadlového dělostřelectva skupiny bylo rozvinuto v době zasazení druhého sledu (zálohy) střelecké divise, jakož i v době vyjití vojsk k postavení divisních záloh nepřítele.

K zesílení ochrany vojsk plnících hlavní úkol střelecké divise, jakož i vystrídání protiletadlových dělostřeleckých útvarů nezpůsobitelných k boji použije se sborové protiletadlové dělostřelecké skupiny a útvarů sousedních divisních protiletadlových dělostřeleckých skupin.

Manévr protiletadlového dělostřelectva se provádí v průběhu útočného boje podle nařízení zástupce velitele dělostřelectva střelecké divise pro

protiletadlové dělostřelectvo nebo velitele divisní protiletadlové dělostřelecké skupiny podle pokynů velitele dělostřelectva střelecké divise.

Velkorážní protiletadlové kulometry střeleckých praporů a pluků a 30mm protiletadlové dvojkanony se přemisťují podle postupu tanků a pěchoty přímo v jejich sestavě, a to střídavě skoky tak, aby nepřetržitě chránily souvislou palbou postupující jednotky pěchoty a tanků. Palbu provádějí z chodu anebo z krátkých zastávek.

Útvary a jednotky 85mm protiletadlových kanonů se přemisťují skoky 8 až 12 km a 57mm protiletadlových kanonů 5 až 8 km podle plánu přemístění bojové sestavy protiletadlového dělostřelectva střelecké divise.

Přemísťování musí být prováděno včas, rychle a organisovaně, aby byla zabezpečena plynulost a stálost protiletadlového zabezpečení útočících vojsk.

Je nepřipustné, aby se bojová sestava protiletadlového dělostřelectva odtrhla od chráněných vojsk a objektů na vzdálenost větší než 3 km u středorážních baterií, 2 km u malorážních baterií a 500 m u velkorážních kulometů proti letadlům.

Velitelská stanoviště se přemisťují po sledech tak, aby nedošlo ke ztrátě velení a možnosti řídit palbu podřízených protiletadlových prostředků. Velitelské stanoviště divisní protiletadlové dělostřelecké skupiny se co možná přemisťuje v souladu s přemísťováním velitelské pozorovatelny velitele dělostřelectva střelecké divise.

Řídící radiolokátory u protiletadlových útvarů se zpravidla přemisťují s druhým sledem velitelského stanoviště útvaru. Je-li velitelem divisní protiletadlové dělostřelecké skupiny velitel protiletadlové dělostřelecké divise, přemisťuje se jeho radiolokátor jednou denně (v noci). Hlášení se pak na velitelství skupiny zasílá radiem.

Palebná stanoviště a velitelská stanoviště se volí poblíž komunikací, aby byl usnadněn přesun a rychlé jejich zaujetí i zrušení.

Rozhodným manévrem, zvláště malorážního protiletadlového dělostřelectva zabezpečují se vojska, která dosáhla největšího úspěchu a pronikla co nejdále vpřed.

Zasazení druhého sledu (zálohy) střelecké divise do útoku zabezpečuje protiletadlové dělostřelectvo maximem svých prostředků. Za spolehlivé zabezpečení druhého sledu (zálohy) střelecké divise do útoku odpovídá velitel dělostřelectva střelecké divise a jeho zástupce. Pro zasazení druhého sledu (zálohy) musí být připraven manévr a uzpůsobena bojová sestava protiletadlového dělostřelectva již ve výchozím položení.

V průběhu útoku pak zástupce pro protiletadlové dělostřelectvo řídí přemísťování protiletadlového dělostřelectva s hlavním cílem k zabezpečení zasazení druhého sledu (zálohy) střelecké divise.

Přitom musí být řešeny a provedeny tyto úkoly:

- zabezpečit přesun druhého sledu (zálohy) na čáru zasazení,
- zabezpečit rozvinutí a zaujetí výchozího položení druhého sledu (zálohy).

Přesun druhého sledu (zálohy) střelecké divise na čáru zasazení je zpravidla zabezpečen celým systémem palby sborové a divisní protiletadlové dělostřelecké skupiny anebo se provádí středorážními prostředky divisní protiletadlové dělostřelecké skupiny.

Malorážní protiletadlové prostředky druhého sledu (zálohy) postu-

pují v pochodových proudcích a zabezpečují jeho přesun palbou z chodu.

Rozvinutí a zasazení druhého sledu (zálohy) se zabezpečuje jednak maximem prostředků divisní protiletadlové dělostřelecké skupiny, jednak systémem palby sborové protiletadlové dělostřelecké skupiny a sousedních divisních protiletadlových dělostřeleckých skupin.

Protiletadlové prostředky prvního sledu se rovněž zúčastní zabezpečení druhého sledu střelecké divise všemi svými prostředky a v plném rozsahu účinné působnosti svých zbraní.

Při zasazení druhého sledu (zálohy) střelecké divise se požaduje hustota 15 až 20 protiletadlových hlavních na běžný kilometr fronty.

Předsunutý odřad střelecké divise se okamžitě zabezpečuje protiletadlovým dělostřelectvem v hodnotě jedné až dvou malorážních baterií. Zesílení předsunutého odřadu protiletadlovými prostředky se předvídá, plánuje a upřesňuje již v době přípravné; při organizaci součinnosti.

Malorážní protiletadlové prostředky se začleňují do sestavy předsunutého odřadu po četách nebo i po dělech tak, aby vytvořily souvislou palbu nad celým proudem. Palbu vedou z chodu nebo z krátkých zastávek.

Malorážní protiletadlové dělostřelectvo, které zabezpečuje uskupení dělostřelectva střelecké divise, přemísťuje se současně s ním tak, aby jeho sestava byla zabezpečena v starých i nových palebných postaveních i za přesunu. Délka skoku závisí na vzdálenosti nových palebných postavení dělostřelectva.

Přesun dělostřeleckých jednotek se zabezpečuje začleněním malorážních protiletadlových prostředků do pochodových proudů dělostřelectva po četách nebo i jednotlivých dělech. Proti napadení ze středních a velkých výšek je přesun dělostřelectva zabezpečován celkovým systémem palby středorážního protiletadlového dělostřelectva v rámci střeleckého sboru a divise.

Zástupce velitele dělostřelectva pro protiletadlové dělostřelectvo střelecké divise má během přípravy a za útoku neustálé spojení se zástupcem velitele dělostřelectva pro protiletadlové dělostřelectvo u střeleckého sboru, mimo to radiovým směrem s velitelem divisní protiletadlové dělostřelecké skupiny.

Závěrem chci znova zdůraznit význam protiletadlového zabezpečení střelecké divise v systému protivzdušné obrany útočného boje, zvláště za použití atomových zbraní, protože střelecká divise bude zpravidla provádět průlom nepřátelské obrany, a tedy na ni soustředí úsilí nepřátelské letectvo jak ve výchozím položení, tak i během boje v hloubce obrany.

Jen dostatečná znalost použití prostředků protivzdušné obrany, z nichž na stupni střelecké divise je protiletadlové dělostřelectvo prostředkem nejmohutnějším, zabezpečí v potřebné míře střeleckou divisi před atomovým i jiným napadením ze vzduchu a umožní, aby splnila úkoly v útočném boji úspěšně s minimálními ztrátami.

